

Europos narkotikų ir narkomanijos
stebėsenos centras

ESPAD

Santrauka

2007 m. ESPAD ataskaita

Narkotinių medžiagų vartojimas 35 Europos šalių
mokinių grupėje

Teisinis pranešimas

Ši Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centro (EMCDDA) leidinį gina autorių teisės. EMCDDA neprisiima jokios atsakomybės ar įsipareigojimų dėl bet kokių padarinių, atsiradusių naudojant šiame dokumente pateiktus duomenis. Šio leidinio turinys nebūtinai atspindi oficialias EMCDDA partnerių, ES valstybių narių arba kurių nors Europos Sąjungos ar Europos Bendrijų institucijų ar agentūrų nuomones.

Daug papildomos informacijos apie Europos Sąjungą yra internete. Ji pasiekama per EUROPA serverį (<http://europa.eu>).

Ši santrauka parengta bulgarų, ispanų, čekų, danų, vokiečių, estų, graikų, anglų, prancūzų, italų, latvių, lietuvių, vengrų, olandų, lenkų, portugalų, rumunų, slovakių, slovėnų, suomių, švedų, turkų ir norvegų kalbomis. Visus vertimus atliko Europos Sąjungos įstaigų vertimo centras. Katalogo duomenys pateikiami šio leidinio pabaigoje.

Liuksemburgas: Europos Bendrijų oficialiųjų leidinių biuras, 2009

ISBN 978-92-9168-364-2

© Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centras, 2009

Leidžiama dauginti, nurodžius šaltinį.

Printed in Spain

SPAUSDINTA BALTAME POPIERIUIJE, BLUKINTAME NENAUDOJANT CHLORO

Turinys

Ižanginis žodis	4
Santrauka	5
Metodika ir duomenų kokybė	5
Cigaretės	5
Alkoholis	6
Neteisėti narkotikai	7
Kitos medžiagos	10
Baigiamosios pastabos	10
Pagrindiniai su narkotikais susiję rodikliai	14

Autoriai:

Björn Hibell, Švedijos informacijos apie alkoholį ir kitus narkotikus taryba (CAN), Stokholmas, Švedija.

Ulf Guttormsson, Švedijos informacijos apie alkoholį ir kitus narkotikus taryba (CAN), Stokholmas, Švedija.

Salme Ahlström, Nacionalinio gerovės ir sveikatos tyrimų ir plėtros centro (STAKES) Alkoholio ir narkotikų tyrimų grupė, Helsinkis, Suomija.

Olga Balakireva, Ukrainos nacionalinės mokslų akademijos Ekonomikos ir prognozių institutas, Kijevas, Ukraina.

Thoroddur Bjarnason, Akureyri universiteto Socialinių mokslų ir teisės fakultetas, Islandija.

Anna Kokkevi, Universiteto Psichinės sveikatos tyrimų institutas, Atėnai, Graikija.

Ludwig Kraus, Terapijos tyrimų institutas (IFT), Miunchenas, Vokietija.

Visos ataskaitos bibliografiniai duomenys:

Hibell, B., Guttormsson, U., Ahlström, S., Balakireva, O., Bjarnason, T., Kokkevi, A. ir Kraus, L. (2009 m.), 2007 m. ESPAD ataskaita. Narkotikų vartojimas 35 Europos šalių mokinių grupėje, Švedijos informacijos apie alkoholį ir kitus narkotikus taryba (CAN), Stokholmas, Švedija.

Išsamų paaiškinimą, kaip galima gauti visą ataskaitą, rasite adresu <http://www.espad.org>.

Įžanginis žodis

Mums malonu pristatyti šią 2007 m. Europos mokyklų tyrimo rezultatų santrauką, parengtą pagal Alkoholio ir kitų narkotikų vartojimo Europos mokyklose tyrimo projektą (angl. European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs, ESPAD). Šią santrauką parengėme 23 kalbomis, kad ją būtų galima išplatinti kuo daugiau Europos šalių. Santrauka papildo išsamią ataskaitą anglų kalba.

Ši daugiakalbė santrauka yra Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centro (EMCDDA) ir ESPAD rengėjų bendradarbiavimo rezultatas. Mūsų bendri tikslai yra suteikti kuo geresnes galimybes susipažinti su pagal ESPAD projektą parengta informacija ir įgytomis specialiomis žiniomis apie mokinių alkoholio ir kitų narkotikų vartojimą, pagerinti mokyklų apklausos duomenų kokybę, palyginamumą ir galimybes su jais susipažinti ir padėti susidaryti kuo geresnį analitinį vaizdą, pasitelkiant turimus šios srities duomenis.

EMCDDA įgaliotas rinkti, analizuoti ir skleisti faktinę, nešališką ir patikimą informaciją apie narkotikus Europoje. ESPAD duomenys yra svarbus informacijos šaltinis, kurį pasitelkus galima susidaryti vaizdą apie Europos jaunuolius. Įgyvendinant ESPAD, taikomas bendras informacijos apie 15–16 metų mokinių narkotinių medžiagų vartojimą Europoje rinkimo metodas. Projektas suteikia galimybę ilgainiui įvertinti šios srities tendencijas.

ESPAD projektas būtų neįmanomas, jeigu jo taip dosniai neremtų Švedijos Vyriausybė, Švedijos nacionalinis visuomenės sveikatos institutas ir Pompidou grupė. Norėtume pasinaudoti proga ir padėkoti visiems ESPAD šalių vyriausybiniais ir nevyriausybiniais partneriais, kurie skiria finansinę paramą ir padeda rinkti, analizuoti ir skleisti šiuos svarbius duomenis.

Wolfgang Götz, EMCDDA direktorius

Björn Hibell, ESPAD koordinatorius

Santrauka

Pagrindinis Alkoholio ir kitų narkotikų vartojimo Europos mokyklose tyrimo projekto (ESPAD) tikslas yra rinkti lyginamuosius duomenis apie narkotinių medžiagų vartojimą 15–16 metų mokinių grupėje Europoje, siekiant stebėti ir atskirti šalių, ir bendras visų šalių tendencijas. Iki šiol surengti keturi ESPAD duomenų rinkimo etapai. Pirmas duomenų rinkimo etapas vykdytas 1995 m. 26 šalyse, o 2007 m. etapas aprėpė 35 šalis. Šioje santraukoje pateikiami svarbiausi 2007 m. tyrimo rezultatai ir duomenys apie ilgalaikes tendencijas. Įžanginėje jos dalyje trumpai apžvelgiama taikyta metodika.

Nepriklausomos projekto šalių tyrimo grupės yra šio bendradarbiavimo grindžiamo projekto ašis. Renkant ESPAD duomenis 2007 m. apklausta per 100 000 mokinių iš Armėnijos, Austrijos, Belgijos (Flandrijos), Bulgarijos, Kroatijos, Kipro, Čekijos, Danijos, Estijos, Farerų salų, Suomijos, Prancūzijos, Vokietijos (7 federacinių žemių), Graikijos, Vengrijos, Islandijos, Airijos, Meno salos, Italijos, Latvijos, Lietuvos, Maltos, Monako, Nyderlandų, Norvegijos, Lenkijos, Portugalijos, Rumunijos, Rusijos, Slovakijos, Slovėnijos, Švedijos, Šveicarijos, Ukrainos ir Jungtinės Karalystės.

Metodika ir duomenų kokybė

Kaip ir atliekant ankstesnius ESPAD tyrimus, ši apklausa buvo vykdoma, pasitelkus standartizuotą metodiką ir bendrą klausimyną, kad duomenys būtų kuo labiau palyginami. Duomenys daugiausia buvo renkami 2007 m. pavasarį, tikslinę gyventojų grupę sudarė 1991 m. gimę mokiniai, kurių amžiaus vidurkis renkant duomenis buvo 15,8 metų.

Tyrėjų grupės duomenis rinko pasitelkusios klausimynus. Mokiniai klausimynus pildė anonimiškai klasėse, dalyvaujant mokytojams arba tyrėjų padėjėjams, kurie atliko tyrimo vadovų vaidmenį. Vyravo nacionalinio lygmens atspindimoji klasės imtis, išskyrus Vokietiją, kurioje tyrimas buvo atliekamas 7 iš 16 federacinių žemių, ir Belgiją, kurioje duomenys buvo renkami tik Flandrijoje, kur gyventojai kalba olandų kalba.

Tarptautinės ataskaitos turinys grindžiamas standartizuotomis šalių ataskaitomis ir duomenų rinkiniais, kuriuos gavo koordinatoriai ir duomenų bazės valdytojas.

Kai kuriose šalyse kilo nedidelių metodinių sunkumų, tačiau jie nesukėlė rimtos grėsmės duomenų palyginamumui ir daugumos šalių bendrasis duomenų pagrįstumas yra puikus. Tačiau akivaizdu, kad skyrėsi apklausos dalyvių nacionalinis kultūrinis kontekstas.

Šalių imties dydis beveik atitiko rekomenduojamą imties dydį arba buvo kiek už jį didesnis (2 400), išskyrus mažesnes šalis, kuriose tyrėjai apklausė nors ir mažiau, tačiau tinkamų mokinių. Vis dėlto dėl mažos bendros imties ir didelės mokyklų paliekančių mokinių dalies Danijoje derinio tiriamą galutinę imtį buvo pernelyg maža, kad ją būtų galima laikyti visiškai atspindinčia padėtį ir palyginama.

Nedidelius vertinimo balų skirtumus šalių arba laikotarpio požiūriu reikėtų aiškinti atsargiai. Tačiau apytikriai aišku, kad atsižvelgiant į nacionalinių imčių dydį ir naudojamus imties metodus daugiau kaip kelių procentinių punktų skirtumai gali būti visiškai tvirtai laikomi reikšmingais.

Cigaretės

Klausimyno pradžioje buvo pateikiami keli klausimai apie rūkymą. Atliekant 2007 m. tyrimą vidutiniškai 58 % projekte dalyvavusių šalių mokinių teigė, kad yra bandę rūkyti bent vieną kartą, o 29 % apklaustųjų atsakė rūkė per pastarąsias 30 dienų. Du procentai visų mokinių teigė rūkė mažiausiai vieną cigaretę pakelį per dieną per pastarąsias 30 dienų.

Šalių sąrašai pagal rūkymą bent kartą gyvenime ir santykinai neseniai rūkymą (per pastarąsias 30 dienų) yra daugmaž vienodi. Rūkymas per pastarąsias 30 dienų itin vyravo šiose šalyse: Austrijoje, Bulgarijoje, Čekijoje ir Latvijoje (40–45 %), o menkai vyravo šiose šalyse: Armėnijoje, Islandijoje, Norvegijoje ir Lenkijoje (7–19 %). Aiškaus geografinio modelio sukurti nepavyko, tačiau Vidurio ir Rytų Europos šalyse rūkančių mokinių daugiau.

Apklausos dalyviai iš šalių, kuriose rūko daugiau mokinių, linkę teigti, kad gauti cigaretę nesudėtinga. Ankstyva rūkymo pradžia (13 metų arba anksčiau) šalies lygmeniu taip pat siejama su dideliu rūkymo kiekiu per pastarąjį mėnesį. Vidutiniškai 7 % mokinių atsakė, kad jie rūkė kasdien būdami 13 metų ir jaunesni. Labiausiai tokio amžiaus mokinių rūkymas paplitęs Čekijoje, Estijoje,

Latvijoje ir Slovakijoje (paplitimo rodiklis sudaro 13 %), o mažiausias tokio rūkymo paplitimo rodiklis (maždaug 3 %) vyrauja Graikijoje ir Rumunijoje.

2007 m. rūkymo per pastarąsias 30 dienų skirtumai pagal lytį bendru šalies lygmeniu nereikšmingi. Tačiau kai kuriose šalyse gali būti didelių skirtumų. Pavyzdžiui, berniukai 16 procentinių punktų lenkė mergaites Armėnijoje, o mergaitės 19 procentinių punktų lenkė berniukus Monake.

Palyginus ESPAD šalyse per keturis etapus surinktus duomenis, pastebėta, kad ilgainiui rūkymo per pastarąsias 30 dienų lygis šiek tiek sumažėjo, o bendras vidutinis paplitimo rodiklis nuo 1995 m. iki 2007 m. sumažėjo keturiais procentiniais punktais. Palyginę duomenis tik nuo 1999 m. iki 2007 m., matysime, kad pastarojo meto rūkymo lygio sumažėjimas sudaro septynis procentinius punktus. 1995 m. nustatytas nedidelis bendras skirtumas pagal lytį (4 procentiniai punktai) išnyko 2007 m.

Tik keturios šalys nustatė priešingą tendenciją ilgalaikiai pastarojo meto rūkymo mažėjimo tendencijai: tokio rūkymo lygis 2007 m. jose buvo didesnis nei 1995 m. Tačiau visose šiose šalyse tokio rūkymo lygis faktiškai padidėjo jau nuo 1995 m. iki 1999 m., o paskui padėtis šiuo požiūriu buvo pakankamai stabili. Taigi ESPAD šalyse vyrauja rūkymo per pastarąsias 30 dienų mažėjimo tendencija arba padėtis yra bent jau stabili.

Alkoholis

Bent du trečdaliai visų ESPAD šalių mokinių bent kartą gyvenime yra gėrę alkoholio: 2007 m. tyrimo duomenimis, maždaug 90 % ESPAD šalyse gyvenančių mokinių yra gėrę alkoholio. 82 % apklaustų mokinių gėrė alkoholio per pastaruosius 12 mėnesių ir 61 % mokinių gėrė alkoholio per pastarąsias 30 dienų. Rodikliai, susiję su alkoholio gėrimu per pastaruosius 12 mėnesių ir bent kartą gyvenime, nuo 1995 m. iki 2007 m. palyginti nekito, tačiau rodikliai, susiję su gėrimu per pastarąsias 30 dienų, didėjo iki 2003 m. ir šiek tiek sumažėjo 2007 m., ypač berniukų grupėje. Pastebėta, kad tarp šių dviejų tyrimų akivaizdžiai sumažėjo vidutinė mokinių, kurie per pastarąsias 30 dienų gėrė alaus ir (arba) vyno, dalis.

Minėtieji rodiklių vidurkiai, be abejo, grindžiami labai skirtingais šalių rodikliais. Pavyzdžiui, kad alkoholi gėrė per pastarąsias 30 dienų, tvirtino 80 % Austrijos ir Danijos mokinių (ribotas palyginamumas), tačiau tik 31 % Islandijos ir 35 % Armėnijos mokinių atsakė gėrę alkoholio per pastarąsias 30 dienų.

Rodikliai, susiję su alkoholio gėrimu bent kartą gyvenime, per 12 pastarųjų mėnesių ir per 30 pastarųjų dienų, yra maždaug vienodi ir mergaičių, ir berniukų grupėje. Tačiau kalbant apie dažnesnį vartojimą atitinkamu laikotarpiu (40, 20 ir 10 kartų) berniukų dalis yra paprastai didesnė. Labai dažną alkoholio vartojimą nurodo daugiausia Austrijos ir Vokietijos (7 federacinių žemių) mokiniai, o Šiaurės šalys (Suomija, Islandija, Norvegija ir Švedija) priklauso tų šalių grupei, kuriose tik labai nedaug mokinių geria taip dažnai.

Visas per paskutinę gėrimo dieną suvartoto alkoholio kiekis paprastai yra nedidelis tose šalyse, kur mokiniai geria dažnai, pavyzdžiui, Graikijoje, o didesnį alkoholio kiekį išgeria tų šalių mokiniai, kurie alkoholi vartoja retai. Ši tendencija vyrauja Šiaurės šalyse (Suomijoje, Islandijoje, Norvegijoje ir Švedijoje). Tačiau yra ir išimčių – Danijos (ribotas palyginamumas) ir Austrijos mokiniai teigia alkoholi vartojantys labai dažnai ir išgeriantys didelį jo kiekį. Šalių, kuriose vyrauja didžiausias vidutinis suvartojamo alkoholio kiekis (Danija (ribotas palyginamumas) ir Meno sala), mokiniai vidutiniškai išgeria 3–4 kartus didesnį alkoholio kiekį negu tų šalių mokiniai, kurie suvartoja vidutiniškai mažiausią alkoholio kiekį (Armėnija ir Kipras).

Beveik visose šalyse berniukai išgeria didesnį alkoholio kiekį negu mergaitės. Didžiausia šios tendencijos priešingybė yra Islandija, kur mergaitės teigia išgeriančios daugiau alkoholio negu berniukai. Daugumoje šalių berniukai dažniausiai geria alų, o daugiau negu pusėje apklausoje dalyvavusių šalių mergaičių vartoja stipriuosius gėrimus.

Apskritai alus yra vyraujantis alkoholinis gėrimas, nes jis sudaro maždaug 40 % per paskutinę gėrimo dieną suvartoto alkoholio kiekio (100 % alkoholio), stipriųjų gėrimai sudaro 30 %, o vynas – 13 %. Alaus kur kas daugiau suvartoja berniukai, nes jis sudaro apie pusę viso per paskutinę gėrimo dieną išgerto alkoholio. Mergaičių vartojamo alkoholio kiekio skalė yra tolygesnė: populiariausi yra stipriųjų gėrimai, kurie sudaro apie trečdalį viso suvartojamo alkoholio.

Šalies lygmeniu nustatyta neabejotinai stipri sąsaja tarp suvartoto alkoholio per paskutinę gėrimo dieną ir suvokiamo apgirtimo laipsnio tą dieną. Taigi tų šalių mokiniai, kurie teigė išgėrę didesnį alkoholio kiekį, taip pat patvirtino buvę labiau apgirtę.

Vidutiniškai pusė ESPAD šalių mokinių buvo apgirtę mažiausiai vieną kartą gyvenime: eidami svyravo, nerišliai kalbėjo arba vėmė. 39 % mokinių teigė, kad buvo apgirtę

per pastaruosius 12 mėnesių, o 18 % mokinių tokių būseną patyrė per pastarąsias 30 dienų. Pastebėta, kad skiriasi mergaičių ir berniukų apgirtimo dažnis skirtingose šalyse, vienose šalyse dažniau šią būseną patiria mergaitės, o kitose – berniukai, nors šio rodiklio vidurkis ESPAD šalyse skirtumo tarp lyčių neatspindi.

Šalys, turinčios daug mokinių, kurie buvo apgirtę per pastaruosius 12 mėnesių, paprastai turi daug šią būseną per pastarąsias 30 dienų patyrusių mokinių. Šalys, kuriose daug mokinių teigia taip dažnai patyrę šią būseną, yra Danija (ribotas palyginamumas), Meno sala, Jungtinė Karalystė ir Austrija (49–31 % mokinių patyrė šią būseną per pastarąsias 30 dienų). Priešinga skalės pusė apima Armėniją (2 %) ir Kiprą (9 %).

Kitas apgirtimo nustatymo būdas buvo klausti, ar dažnai mokiniams teko išgerti penkis arba daugiau gėrimų per vieną kartą. Klausimas apie „besaikės epizodines išgertuves“ tam tikra prasme atspindi kitokį vaizdą negu klausimas apie apgirtimą. Kai kurių šalių rodikliai yra vienodai dideli pagal abu šiuos klausimus, pavyzdžiui, Danijos (ribotas palyginamumas), Meno salos ir Jungtinės Karalystės. Vis dėlto buvo šalių, kur daug mokinių patvirtino per pastarąsias 30 dienų „be saiko gėrę per epizodines išgertuves“, tačiau jų apgirtimo laipsnis tuo pačiu laikotarpiu buvo mažas. Tokios šalys yra Malta, Portugalija, Estija ir Latvija.

Vidutiniškai 43 % ESPAD mokinių teigė „be saiko gėrę per epizodines išgertuves“ per pastarąsias 30 dienų – tai daugiau buvo būdinga berniukams (47 %) negu mergaitėms (39 %). Pagal šį rodiklį berniukai dominavo ir daugumoje šalių. Keliose šalyse mergaičių ir berniukų rodikliai beveik sutapo, tačiau buvo ir tokių, kuriose teigiamai į šį klausimą atsakė daugiau mergaičių negu berniukų. Labiausiai nustebino Norvegijos mokiniai – 42 % mergaičių ir 35 % berniukų atsakė „be saiko gėrę per epizodines išgertuves“ per pastarąsias 30 dienų.

Nuo 1995 m. iki 1999 m. ir nuo 2003 m. iki 2007 m. besaikių epizodinių išgertuvių per pastarąsias 30 dienų rodiklis vidutiniškai padidėjo. Toks gėrimo rodiklis pastaruoju laikotarpiu ypač padidėjo tarp mergaičių (nuo 35 % iki 42 %). 1995 m. besaikės epizodinės išgertuvės vidutiniškai buvo labiau paplitusios tarp berniukų negu tarp mergaičių, tačiau šis skirtumas gerokai sumažėjo 2007 m. Šalys, kuriose nustatyta nuolat didėjanti tendencija tarp visų keturių duomenų rinkimo etapų, yra Kroatija, Čekija, Malta, Portugalija ir Slovakija.

Pastaruoju laikotarpiu tokia didėjimo tendencija buvo nustatyta daugiau nei pusėje visų šalių. Didžiausias tokio girtavimo padidėjimas nuo 2003 m. iki 2007 m. pastebėtas Portugalijoje, kur mokinių, kurie nurodė be saiko gėrę per epizodines išgertuves per pastarąsias 30 dienų, skaičius padidėjo nuo 25 % iki 56 %, t. y. 31 procentiniu punktu. Kitos šalys, kuriose tokio girtavimo rodiklis padidėjo, yra Lenkija (šis rodiklis prilygo 1999 m. rodikliui, po to kai 2003 m. buvo sumažėjęs) (16 procentinių punktų), Prancūzija (15 procentinių punktų), Kroatija (14 procentinių punktų) ir Bulgarija (12 procentinių punktų).

Kai kurie mokiniai nurodė problemas, susijusias su alkoholio vartojimu per pastaruosius 12 mėnesių. Vidutiniškai 15 % apklaustųjų pareiškė, kad kilo rimtų problemų su tėvais ir maždaug tiek pat mokinių (13 %) prisipažino „prastai mokėsi mokykloje arba dirbė darbe“, „kad kilo rimtų problemų su draugais“ ir „mušėsi“. Šalys, kuriose daug mokinių nurodė turėję su alkoholio vartojimu susijusių problemų, yra Bulgarija, Meno sala, Jungtinė Karalystė ir Latvija. Šalies lygmeniu nustatyta neabejotina sąsaja tarp patirtų problemų ir apgirtimo per pastarąsias 30 dienų.

Dauguma su alkoholiu susijusių problemų vidutiniškai labiau vyrauja berniukų grupėje. Šios problemos daugiausia apima „muštynes“ ir „su policija susijusius nemalonumus“. Tačiau kai kurios problemos vidutiniškai beveik vienodai paplitusios ir mergaičių, ir berniukų grupėje, o viena jų („rimtos problemos su draugais“) šiek tiek daugiau vyrauja tarp mergaičių.

Neteisėti narkotikai

Trečdalis ESPAD šalių mokinių gali lengvai gauti kanapių. Berniukai mano, kad kanapių gauti yra šiek tiek lengviau, o mergaitės nurodo, kad sunkiau, tačiau šios nuomonės skirtumas pagal lytį yra ganėtinai menkas. Mokiniai nemano, kad amfetaminas ir ekstazis yra tokie pat prieinami kaip kanapės.

2007 m. tyrimo duomenimis, vidutiniškai 23 % berniukų ir 17 % mergaičių yra bandę kokių nors neteisėtų narkotikų bent kartą gyvenime. Sąvoka „kokie nors neteisėti narkotikai“ apima kanapes, amfetaminą, kokainą, kreką, ekstazį, LSD ir heroiną. Įvairių šalių mokinių atsakymai apie neteisėtų narkotikų vartojimą gerokai skiriasi. Čekijoje beveik pusė mokinių (46 %) nurodė vartoję neteisėtų narkotikų, tą patį teigė palyginti didelė dalis mokinių

Suvestinė lentelė. Atrinkti pagrindiniai rezultatai pagal šalį. (Procentais, jeigu nenurodyta kitaip) ESPAD 2007 m.

	Rūkymas per pastarąsias 30 dienų	Alkoholio vartojimas per pastaruosius 12 mėnesių	Apgirtimas per pastaruosius 12 mėnesių	Suvaroto alkoholio kiekis (cl 100 %) per paskutines išgertuves	Kanapių vartojimas bent kartą gyvenime	Kitų neteisėtų narkotikų vartojimas (išskyrus kanapes) bent kartą gyvenime ⁽¹⁾	Inhaliantų vartojimas bent kartą gyvenime ⁽²⁾	Nepaskirtų raminamųjų ir migdomųjų vaistų vartojimas bent kartą gyvenime	Alkoholio gėrimas kartu su tabletėmis bent kartą gyvenime ⁽³⁾
Armėnija	7	66	8	1.6	3	2	5	0	1
Austrija	45	92	56	5.5	17	11	14	2	12
Belgija (Flandrija)	23	83	29	4.3	24	9	8	9	4
Bulgarija	40	83	45	3.5	22	9	3	3	3
Kroatija	38	84	43	5.2	18	4	11	5	8
Kipras	23	79	18	2.1	5	5	16	7	3
Čekija	41	93	48	4.5	45	9	7	9	18
Estija	29	87	42	5.1	26	9	9	7	5
Farerų salos	33	..	41	..	6	1	8	3	6
Suomija	30	77	45	5.7	8	3	10	7	9
Prancūzija	30	81	36	3.6	31	11	12	15	6
Vokietija (7 federacinės žemės)	33	91	50	5.1	20	8	11	3	7
Graikija	22	87	26	3.1	6	5	9	4	3
Vengrija	33	84	42	4.0	13	7	8	9	12
Islandija	16	56	..	4.1	9	5	4	7	4
Airija	23	78	47	..	20	10	15	3	7
Meno sala	24	93	61	7.3	34	16	17	7	12
Italija	37	81	27	3.6	23	9	5	10	4
Latvija	41	89	45	..	18	11	13	4	8
Lietuva	34	87	43	4.0	18	7	3	16	5
Malta	26	87	38	3.9	13	9	16	5	11
Monakas	25	87	35	2.5	28	10	8	12	5
Nyderlandai	30	84	36	4.9	28	7	6	7	4
Norvegija	19	66	40	5.9	6	3	7	4	4
Lenkija	21	78	31	3.9	16	7	6	18	5
Portugalija	19	79	26	..	13	6	4	6	3
Rumunija	25	74	26	2.5	4	3	4	4	4
Rusija	35	77	40	2.8	19	5	7	2	4
Slovakija	37	88	50	4.2	32	9	13	5	12
Slovėnija	29	87	43	4.5	22	8	16	5	4
Švedija	21	71	37	5.2	7	4	9	7	7
Šveicarija	29	85	41	3.9	33	7	9	8	6
Ukraina	31	83	32	2.8	14	4	3	4	1
Jungtinė Karalystė	22	88	57	6.2	29	9	9	2	7
Vidurkis (nesvorinis)	29	82	39	4.2	19	7	9	6	6
Danija ⁽⁴⁾	32	94	73	7.5	25	10	6	5	6

⁽¹⁾ „Kiti neteisėti narkotikai (išskyrus kanapes)“ apima ekstazi, amfetaminą, LSD arba kitus haliucinogenus, kreką, kokainą ir heroiną.

⁽²⁾ Inhalantai: „... (klipai ir t. t.), nuo kurių apsvaigstama“.

⁽³⁾ „Kad apsvaigtum“, išskyrus Kiprą („kad pasijustum kitaip“) ir Rumuniją („kad geriau jaustumėsi“).

⁽⁴⁾ Danija: ribotas palyginamumas.

(maždaug trečdalis) Prancūzijoje, Meno saloje, Slovakijoje ir Šveicarijoje. Maždaug tik 6 % Kipro, Farerų salų, Norvegijos ir Rumunijos mokinių prisipažino vartoję neteisėtų narkotikų. Mažesnis tokių narkotikų vartojimo lygis vyrauja Šiaurės šalyse ir Rytų Europoje

Didžioji dauguma mokinių, kurie yra bandę neteisėtų narkotikų, vartojo kanapes. 19 % mokinių nurodė, kad kanapes vartojo bent kartą gyvenime, o 7 % mokinių teigė, kad yra išbandę vieną arba daugiau kitų sąraše išvardytų narkotikų. Ekstazis, kokainas ir amfetaminas dalijasi antrąja vieta (3 % kiekvienam), o LSD, kreko ir heroino vartojimas paplitęs kur kas menkiau (1–2 %). 2007 m. duomenimis, Bulgarija, Estija, Meno sala, Latvija ir Slovakija užima pirmąsias penkias vietas pagal ekstazio vartojimą bent kartą gyvenime (paplitimo rodiklis sudaro 6–7 %).

Kiti narkotikai, apie kuriuos buvo klausiama, tačiau kurie nebuvo įtraukti į neteisėtų narkotikų sąrašą, yra haliucinogeniniai grybai, GHB ir anaboliniai steroidai. 3 % mokinių prisipažino vartoję haliucinogeninius grybus bent kartą gyvenime ir 1 % mokinių nurodė vartoję GHB ir steroidų – ši dalis yra lygi intraveninių narkotikų vartojimo daliai.

Kadangi kanapės yra dažniausiai vartojamas neteisėtas narkotikas, verta nuodugniau jį aptarti. 14 % visų mokinių nurodė vartoję kanapių per pastaruosius 12 mėnesių, 9 % berniukų ir 6 % mergaičių (7 % vidurkis) teigė kanapių vartoję per pastarąsias 30 dienų. Šalyse, kuriose nustatytas didžiausias kanapių vartojimo paplitimas (Čekija ir Meno sala), vienas iš šešių mokinių atsakė vartojęs kanapių per pastarąsias 30 dienų – tai rodo, kad šiose šalyse kanapių vartojimas yra kur kas įprastesnis. Tik 1–2 % Armėnijos, Farerų salų, Suomijos, Norvegijos, Rumunijos ir Švedijos mokinių nurodė taip neseniai vartoję šių narkotikų. Didelis šių narkotikų vartojimo paplitimas dažniausiai aptinkamas Vakarų Europos šalyse.

Daugelyje šalių (ne visose) kanapių per pastarąsias 30 dienų vartojo daugiau berniukų negu mergaičių, ypač tose šalyse, kur jų vartojimo paplitimas yra didelis. Šalys, kuriose daug mokinių teigia vartoję kanapių per pastarąsias 30 dienų, daugeliu atvejų patenka į šalių grupę, kuriose daug mokinių nurodo turėję progą išbandyti kanapes, tačiau to nepadarę.

Ganėtinai didelis kanapių vartojimo paplitimo lygis tarp Europos šalių jaunuolių kelia klausimą apie galimas neigiamas pasekmes asmeniui ir visuomenei. Pritaikius neprivalomą CAST skalę ir remiantis turimais duomenimis, su kanapių vartojimu susijusių problemų grėsmė nustatyta

17 ESPAD šalių. Apskritai vienas iš septynių mokinių, kuris kanapes vartojo pastaraisiais metais (14 %), yra priskiriamas didelės rizikos asmenų, kuriems gali kilti su kanapių vartojimu susijusių problemų, grupei, o tokių didelės rizikos asmenų grupei priskiriamų mokinių paplitimo vidurkis visose apklausos šalyse sudaro 2 %. Tyrime nustatytos konkrečios skirtingų šalių su kanapių vartojimu susijusios grėsmės ir tai, kad didelės rizikos kanapių vartotojų dalis atitinka kanapių vartojimo paplitimo lygį toje šalyje. Kitaip tariant, didelės rizikos kanapių vartotojų daugėja tarp šalies gyventojų plintant kanapių vartojimui.

ESPAD šalyse, kur visų keturių etapų duomenys yra palyginami, 12 % mokinių 1995 m. teigė, kad neteisėtų narkotikų vartojo bent kartą gyvenime, o 2003 m. taip atsakiusių mokinių dalis padidėjo iki 21 %. Tačiau 2007 m. duomenys rodo, kad didėjanti tendencija vartoti neteisėtus narkotikus liovėsi augti, nes tik 18 % mokinių tais metais prisipažino turį tokį įprotį. Ši tendencija yra praktiškai ta pati ir berniukų, ir mergaičių grupėje, nors mergaitės nuolat maždaug penkiais procentiniais punktais atsilieka.

Nors apskritai šių narkotikų vartojimas 2003–2007 m. turėjo tendenciją mažėti, keliose šalyse 2007 m. pastebėta didėjimo tendencija. Estijoje ir Slovakijoje nustatytas nuolatinis vartojimo didėjimas tarp visų keturių duomenų rinkimo etapų (1995–2007 m.), Čekijoje, Lietuvoje ir Maltoje visu minėtu laikotarpiu šių narkotikų vartojimas taip pat turėjo tendenciją didėti.

Nė vienoje šalyje nenustatyta nuolatinė mažėjimo tendencija, tačiau Airijoje ir Jungtinėje Karalystėje pastebėtas geras neteisėtų narkotikų vartojimo sumažėjimas visu šiuo laikotarpiu (maždaug 14 procentinių punktų mažesnis), o Farerų salose nustatytas nedidelis vartojimo sumažėjimas (6 procentiniai punktai 1995–2007 m.). Reikėtų pastebėti, kad nors Estijoje ir Jungtinėje Karalystėje 2007 m. neteisėtų narkotikų paplitimo lygis buvo toks pats (maždaug 28 %), šį rodiklį jos pasiekė „iš priešingų pusių“: Estijoje šis rodiklis padidėjo nuo 8 % 1995 m., o Jungtinėje Karalystėje šis rodiklis sumažėjo nuo 42 %.

Kadangi nuokryptai tarp neteisėtų narkotikų vartojimo ir kanapių vartojimo šalių lygmeniu yra dideli, natūralu, kad kanapių vartojimo bent kartą gyvenime tendencija yra bemaž tokia pati kaip ir aprašyta neteisėtų narkotikų vartojimo tendencija. Nustatyta, kad kanapių vartojimo pastaruoju metu rodikliai berniukų grupėje yra kiek didesni nei mergaičių, ir tyrimo laikotarpiu šis skirtumas tarp lyčių nekinta.

Susidaro bendras įspūdis, kad 1995–2003 m. ESPAD šalyse pastebėta neteisėtų narkotikų vartojimo didėjimo tendencija, jeigu nepradėjo mažėti, tai bent jau nedidėja. Tai ypač akivaizdu dėl to, kad nė vienoje šalyje nuo 2003 m. iki 2007 m. pastarojo meto kanapių vartojimo rodikliai nedidėjo.

Kitos medžiagos

Daugiausia Lenkijos, Lietuvos, Prancūzijos ir Monako mokinių nurodė bent kartą gyvenime vartoję nepaskirtus raminamuosius ir migdomuosius vaistus (maždaug 15 % 2007 m. apklausoje dalyvavusių mokinių), o rečiausiai tokius vaistus vartojo mokiniai iš Armėnijos, Austrijos, Rusijos ir Jungtinės Karalystės (0–2 %). Vidutiniškai šiek tiek daugiau mergaičių (8 %) nei berniukų (5 %) nurodė, kad vartojo nepaskirtus vaistus, o pagal šių vaistų vartojimą pirmąsias aštuonias vietas užimančiose šalyse dvigubai daugiau mergaičių nei berniukų prisipažino, kad juos vartojo. Tačiau maždaug pusėje šalių tokio skirtumo tarp lyčių nėra. Bendroji tendencija buvo pakankamai stabili nuo 1995 m. iki 2007 m., ir tai patvirtina apklausa skirtingų lyčių grupėse ir skirtingose šalyse.

2007 m. vidutiniškai 6 % mokinių prisipažino gėrę alkoholį kartu su tabletėmis („vaistais“) tam, kad apsvaigtų. Taip elgėsi kiek daugiau mergaičių (8 %) negu berniukų (5 %). Šis kintamasis yra šiek tiek panašus į kintamąjį dėl minėtų vaistų vartojimo. Pirmiausia, mokinių, kurie pagal šiuos du kintamuosius nurodė vartoję minėtas medžiagas bent kartą gyvenime, skaičius yra daug mažesnis. Antra, toks elgesys ilgainiui nekinta, bent jau sprendžiant pagal vidutinius rodiklius tose šalyse, kur duomenys buvo renkami per visus keturis etapus (išskyrus Čekiją ir Slovakiją, kur nustatyta didėjimo tendencija, Suomiją, Švediją ir Jungtinę Karalystę, kur nustatyta mažėjimo tendencija). Trečia, tai dar vienas iš nedaugelio kintamųjų, kai mergaitės tyrimo laikotarpiu nuolat sudaro didesnę dalį. 1995–2007 m. mergaitės maždaug keturiais procentiniais punktais lenkė berniukus. 2007 m. pirmą vietą pagal alkoholio vartojimą kartu su tabletėmis bent kartą gyvenime užėmė Čekija (18 %), o Armėnijoje ir Ukrainoje šie rodikliai yra itin maži (1 %).

2007 m. daugiausia Kipro, Meno salos, Maltos ir Slovėnijos mokinių nurodė bent kartą gyvenime vartoję inhaliatus (16 %), ir tik 3 % Bulgarijos, Lietuvos ir Ukrainos mokinių prisipažino vartoję šias medžiagas. Visų ESPAD šalių mokinių inhaliantų vartojimas bent kartą gyvenime vidutiniškai sudaro 9 %, bendru lygmeniu skirtumas tarp lyčių nenumatytas. Inhaliantų vartojimo per

pastaruosius 12 mėnesių ir per pastarąsias 30 dienų rodikliai beveik visose šalyse atitinka vartojimo bent kartą gyvenime rodiklius. Tipinis geografinis modelis neišsyrškėjo – didžiausi inhaliantų vartojimo rodikliai nustatyti įvairiose Europos vietose. Vartojimo bent kartą gyvenime rodikliai 1995–2007 m. išliko ganėtinai nepakitę šalyse, kur duomenys buvo renkami per visus keturis etapus. Labiausiai jų vartojimas sumažėjo Lietuvoje ir Jungtinėje Karalystėje (maždaug 12 procentinių punktų), o labiausiai didėjo Suomijoje ir Slovakijoje (6 procentiniai punktai).

Baigiamosios pastabos

Akivaizdu, kad asmenų lygmeniu dažnai egzistuoja sąsaja tarp įvairių medžiagų vartojimo. Pagal 2007 m. duomenis nustatyti neabejotini ryšiai tarp įvairių medžiagų vartojimo bendru šalies lygmeniu, tad galima daryti išvadą, kad šalyse, kur daug mokinių nurodo neseniai (per pastarąsias 30 dienų) vartoję alkoholį ir buvę apgirtę, greičiausiai daugiau mokinių nurodys bandę neteisėtų narkotikų, inhaliantų ir gėrę alkoholio kartu su tabletėmis ir atvirkščiai. Vis dėlto nepaskirtų raminamųjų ir migdomųjų vaistų vartojimas neatspindi jokių sąsajų bendru šalies lygmeniu su minėtų medžiagų vartojimu.

Siekiant apžvelgti 2007 m. rezultatus kiekvienoje šalyje, buvo pasitelkti devyni kintamieji: bet kokių alkoholinių gėrimų vartojimas per pastaruosius 12 mėnesių, apgirtimas per pastaruosius 12 mėnesių, per paskutines išgertuves suvartotas alkoholio kiekis (100 % alk.), rūkymas per pastarąsias 30 dienų, marihuanos arba hašišo (kanapių) vartojimas bent kartą gyvenime, bet kokių neteisėtų narkotikų (išskyrus kanapes) vartojimas bent kartą gyvenime, inhaliantų vartojimas bent kartą gyvenime, raminamųjų ir migdomųjų vaistų vartojimas bent kartą gyvenime ir alkoholio gėrimas kartu su tabletėmis bent kartą gyvenime dėl apsvaigimo.

Kiekvienos šalies pagrindinių kintamųjų paplitimo lygis lyginamas su vidutiniu visų šalių paplitimo lygmeniu. Šalys, kurių visų devynių kintamųjų rodikliai yra didesni arba maždaug tokie patys kaip vidutinis šalių rodiklis, yra Austrija, Čekija, Danija (ribotas palyginamumas), Vokietija (7 federacinės žemės), Meno sala, Slovakija ir Jungtinė Karalystė. Šalys, kurių rodikliai yra maždaug tokie patys arba mažesni už vidutinį šalių rodiklį, yra Armėnija, Kipras, Graikija, Islandija, Portugalija ir Rumunija. Farerų salos galėtų taip pat papildyti šį sąrašą, nors ir stokojama informacijos apie du kintamuosius.

Dvi geografiškai nutolusios šalys – Armėnija ir Meno sala – turi ir labiausiai nutolusius rodiklius dėl įvairių medžiagų vartojimo. Armėnijos mokinių visų kintamųjų rodikliai yra gerokai mažesni už vidutinius rodiklius, o Meno salos mokinių visų kintamųjų (išskyrus du) rodikliai yra gerokai didesni nei vidutiniai. Pavyzdžiui, palyginti su Armėnijos mokiniais maždaug dešimt kartų daugiau Meno salos mokinių atsakė, kad buvo apgirtę per pastaruosius 12 mėnesių, vartojo kanapes bent kartą gyvenime arba vartojo kokius nors kitus neteisėtus narkotikus (išskyrus kanapes).

Penkios iš septynių minėtų šalių, kurių kintamųjų rodikliai dideli, ribojasi tarpusavyje ir yra maždaug Vidurio Europoje. Kitos dvi – Meno sala ir Jungtinė Karalystė – yra arti viena kitos ir nėra labai nutolusios nuo kitų šalių, kurių rodikliai yra dideli. Buvo minėta, kad šešios šalys (arba septynios, jeigu skaičiuosime ir Farerų salas) turi nedidelius pagrindinių kintamųjų rodiklius. Šios šalys grupės nesudaro. Priešingai – jos yra pakankamai daug nutolusios viena nuo kitos ir yra įvairiose Europos vietose. Šalys, turinčios nedidelius minėtų medžiagų vartojimo rodiklius, yra Europos žemyno pakraščiuose (išskyrus Rumuniją).

Bendros visų šalių, kur duomenys buvo renkami per visus keturis etapus, minėtų medžiagų vartojimo tendencijos atspindi kiek kitokią raidą, atsižvelgiant į nagrinėjamą kintamąjį. Nustatytas rūkymo per pastarąsias 30 dienų sumažėjimas visu laikotarpiu. Skirtumas tarp lyčių 1995 m. sudarė keturis procentinius punktus, tačiau šis nedidelis skirtumas visiškai išnyko 2007 m. Nuo 1995 m. iki 2003 m. tendenciją didėti turėjęs neteisėtų narkotikų (ypač kanapių) vartojimas bent kartą gyvenime nustojo didėti (2007 m. rodiklis yra trimis procentiniais punktais mažesnis negu 2003 m. rodiklis). Tendencija vartoti alkoholį per pastaruosius 12 mėnesių, nepaskirtus raminamuosius ir migdomuosius vaistus bent kartą gyvenime, gerti alkoholį kartu su tabletėmis bent kartą gyvenime ir vartoti inhaliatus bent kartą gyvenime beveik nėra nekito per visus keturis duomenų rinkimo etapus. Tarp neteisėtų narkotikų ir kitas minėtas medžiagas vartojančių mergaičių ir berniukų grupių akivaizdžių skirtumų nėra.

Tačiau 1995–2007 m. pastebėta besaikio epizodinių išgytųjų tendencija didėti (padidėjo 9 procentiniais punktais). Tai galima paaiškinti tuo, kad daugelyje šalių šis rodiklis padidėjo mergaičių grupėje. Dauguma rodiklių apie minėtų medžiagų vartojimą atspindi

vidutiniškai stabilų arba nedidelio mažėjimo tendenciją pastaruoju metu (2003–2007 m.), išskyrus besaikio epizodines išgytuves.

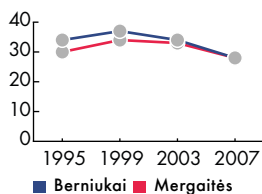
Taigi susidaro įspūdis, kad ilgalaikiai ESPAD mokinių minėtų medžiagų vartojimo pokyčiai, nustatyti remiantis tų šalių duomenimis, rodo, kad padėtis gerėja, išskyrus besaikio epizodinių išgytųjų rodiklius, kurie rodo, kad šis reiškinys tyrimo laikotarpiu stiprėjo.

Vis dėlto skirtingų šalių tendencijos gali skirtis nuo bendros tendencijos. Kalbant apie šiuos pokyčius, reikia pasakyti, kad Belgijos (Flandrijos), Islandijos, Airijos, Šveicarijos ir Jungtinės Karalystės mokiniai dažnai yra linkę nurodyti mažesnius minėtų medžiagų vartojimo rodiklius daugumos kintamųjų atžvilgiu. Šalys, kuriose pastaruoju metu vartojimas turėjo tendenciją didėti, yra Latvija ir Slovakija. Keletas skirtingų tendencijų nustatyta Prancūzijoje, Portugalijoje ir Slovėnijoje, kur su alkoholiu susiję kintamieji rodo didėjimo tendencijas, o kitų medžiagų vartojimas (pavyzdžiui, neteisėtų narkotikų) turėjo tendenciją mažėti. Priešingos tendencijos pastebėtos Lietuvoje ir Rusijoje (Maskvoje), kur alkoholio ir cigarečių vartojimas turi tendenciją mažėti, o neteisėtų narkotikų vartojimas turi tendenciją didėti.

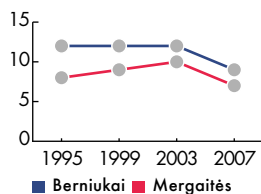
Taip pat galima apčiuopti ilgalaikes šalių tendencijas. Pavyzdžiui, Jungtinė Karalystė yra ta šalis, kur didžiausios minėtų medžiagų vartojimo rodikliai per visus keturis apklausos etapus neparodė didėjimo tendencijos. Iš tikrųjų dauguma lygintų kintamųjų parodė, kad Jungtinės Karalystės mokinių grupėje vartojimas turi tendenciją mažėti arba padėtis yra bent jau stabili. Kitos šalys, kur bendra padėtis yra bent jau stabili arba tyrimo laikotarpiu su dauguma kintamųjų susijęs vartojimas turėjo tendenciją mažėti, yra Suomija, Islandija, Airija ir Švedija.

Šalys, kur minėtų medžiagų vartojimas turi ilgalaikę tendenciją veikiau didėti nei mažėti, yra Čekija ir Slovakija. Tam tikra prasme šį sąrašą galėtų papildyti ir Estija bei Lietuva, nors paskutiniosios 2007 m. atliktos apklausos duomenys kartais rodo, kad padėtis yra stabili (tačiau rodikliai nesumažėjo iki dvidešimtojo amžiaus paskutiniojo dešimtmečio rodiklių). Šalys, kur minėtųjų medžiagų vartojimas turi ilgalaikę tendenciją mažėti, dažnai yra Vakarų Europos šalys, o šalys, turinčios ilgalaikes didėjimo tendencijas – Rytų Europos šalys. Tai ypač akivaizdu, kalbant apie pastarojo meto didėjimus (nuo 2003 m. iki 2007 m.).

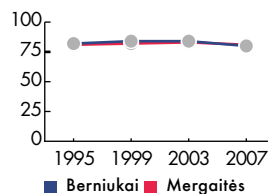
Suvestiniai rodikliai. Tendencijos pagal 16 medžiagų vartojimo rodiklius pagal lytį, 1995–2007 m. 17–20 šalių, kurios pateikė kiekvieno kintamojo duomenis, procentiniai vidurkiai.

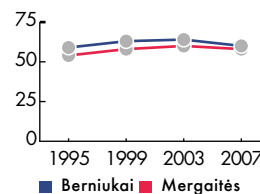
Rūkymas per pastarąsias 30 dienų pagal lytį, 1995–2007 m. Procentais. 20 šalių vidurkiai.

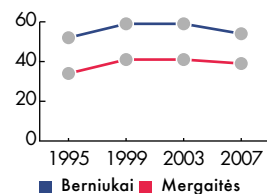
13 metų ir jaunesnių paauglių rūkymas kasdien pagal lytį, 1995–2007 m. Procentais. 20 šalių vidurkiai.

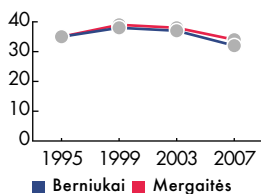
Bet kokių alkoholinių gėrimų vartojimas per pastaruosius 12 mėnesių pagal lytį, 1995–2007 m. Procentais. 19 šalių vidurkiai.

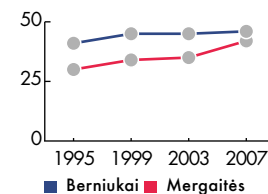
Bet kokių alkoholinių gėrimų vartojimas per pastarąsias 30 dienų pagal lytį, 1995–2007 m. Procentais. 19 šalių vidurkiai.

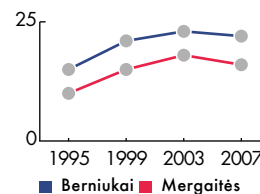
Alaus vartojimas per pastarąsias 30 dienų pagal lytį, 1995–2007 m. Procentais. 20 šalių vidurkiai.

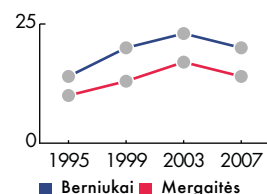
Vyno vartojimas per pastarąsias 30 dienų pagal lytį, 1995–2007 m. Procentais. 20 šalių vidurkiai.

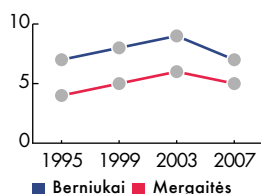
Dalis apklaustųjų, kurie nurodė, kad išgėrė penkis ar daugiau gėrimų per vienas išgertuves per pastarąsias 30 dienų, pagal lytį, 1995–2007 m. Procentais. 17 šalių vidurkiai.

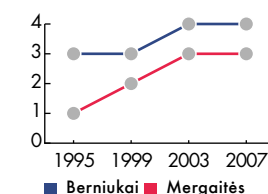
Bet kokių neteisėtų narkotikų vartojimas bent kartą gyvenime pagal lytį, 1995–2007 m. Procentais. 20 šalių vidurkiai.

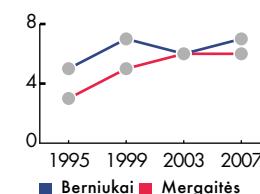
Marihuanos arba hašišo vartojimas bent kartą gyvenime pagal lytį, 1995–2007 m. Procentais. 20 šalių vidurkiai.

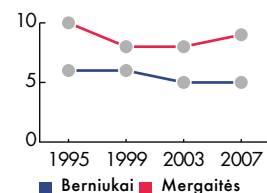
Marihuanos arba hašišo vartojimas per pastarąsias 30 dienų pagal lytį, 1995–2007 m. Procentais. 19 šalių vidurkiai.

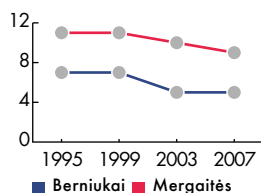
13 metų arba jaunesnių paauglių kanapių vartojimas pagal lytį, 1995–2007 m. Procentais. 19 šalių vidurkiai.

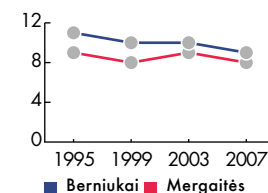
Kokių nors neteisėtų narkotikų (išskyrus marihuaną ir hašišą) vartojimas bent kartą gyvenime pagal lytį, 1995–2007 m. Procentais. 20 šalių vidurkiai.

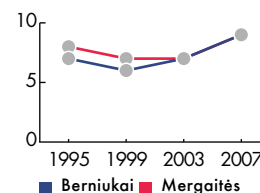
Nepaskirtų raminamųjų ir migdomųjų vaistų vartojimas bent kartą gyvenime pagal lytį, 1995–2007 m. Procentais. 20 šalių vidurkiai.

Alkoholio vartojimas kartu su tabletėmis bent kartą gyvenime pagal lytį, 1995–2007 m. Procentais. 17 šalių vidurkiai.

Inhaliantų vartojimas bent kartą gyvenime pagal lytį, 1995–2007 m. Procentais. 18 šalių vidurkiai.

Visiškas tabako, alkoholio, inhaliantų, raminamųjų arba migdomųjų vaistų ir neteisėtų narkotikų nevartojimas, 1995–2007 m. Procentais. 17 šalių vidurkiai.

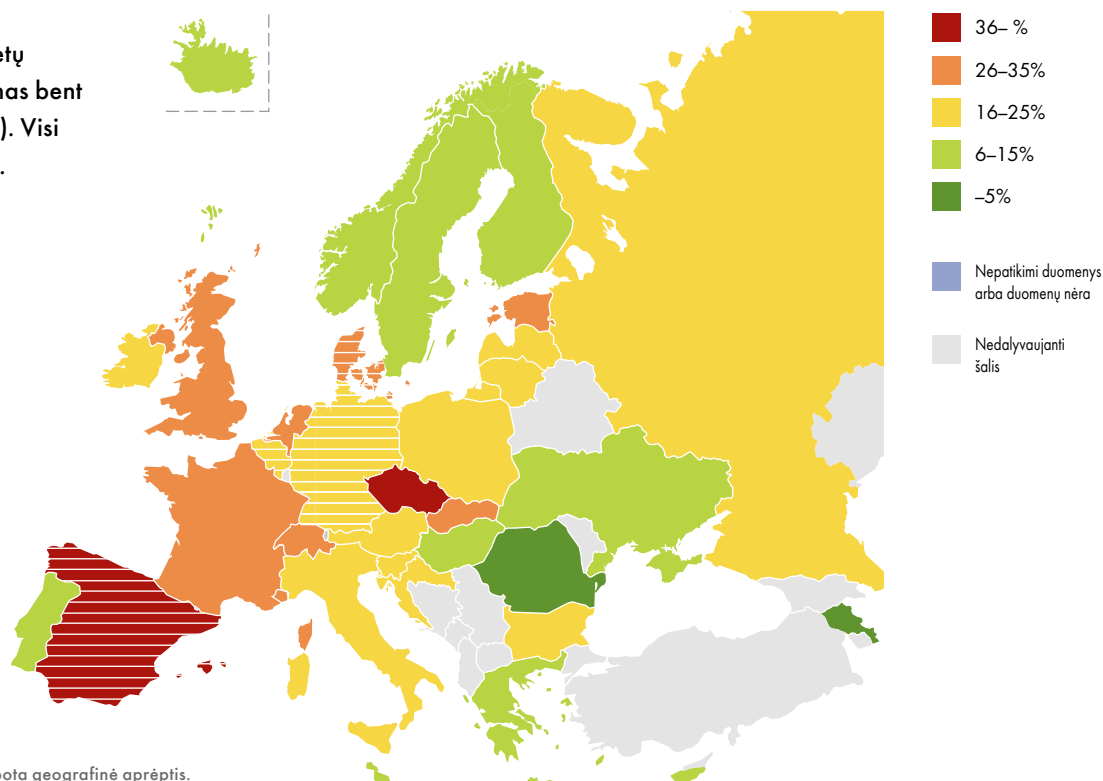
Baigiant svarbu pabrėžti, kad dvylikos ESPAD įgyvendinimo metų tendencijos atspindi rūkymo sumažėjimą daugumoje šalių. Padėtis beveik nepasikeitė alkoholio vartojimo per pastaruosius 12 mėnesių ir per pastarąsias 30 dienų srityje. Kita vertus, besaikės epizodinės išgertuvės tyrimo laikotarpiu turėjo nedidelę, tačiau nuolatinę tendenciją didėti. Neteisėtų narkotikų vartojimo srityje vis dar vyrauja kanapių vartojimas. Keturiuose iš šešių šalių, turėjusių didžiausius kanapių vartojimo rodiklius 2003 m., ši tendencija 2007 m. sumažėjo, ir nė vienoje iš šalių kanapių vartojimas per pastarąsias 30 dienų neturėjo tendencijos didėti. Susidaro įspūdis, kad neteisėtų narkotikų vartojimas, turėjęs tendenciją didėti nuo 1995 m. iki 2003 m., šiuo metu didėti liovėsi, o 2007 m. rodikliai yra šiek tiek mažesni nei 2003 m.

Ketvirtasis duomenų rinkimas 2007 m. pagal ESPAD suteikė daug naujos ir svarbios informacijos apie mokinių minėtų medžiagų vartojimo pokyčius. Kuo daugiau kartų bus renkami duomenys ateityje, tuo aiškiau bus galima nustatyti tendencijas. Mes jau dabar nekantraudami laukiame kitos apklausos, kad sužinotume, ar neteisėtų narkotikų vartojimo tendencijos pokytis ir rūkymo mažėjimo tendencija toliau išliks ir ar besaikės epizodinės išgertuvės vyraus ir ateityje. Kitas duomenų rinkimas bus įdomus ne tik dėl minėtų priežasčių, bet ir dėl to, kad tai bus pirmasis tęstinis naujųjų projekte dalyvavusių šalių (Armėnijos ir Monako) ir penkių naujų šalių, dalyvavusių papildomame duomenų rinkime 2008 m., tyrimas. Tikimės, kad kitoje apklausoje dalyvaus dar daugiau Europos šalių, kurios prisijungs prie 40 jau dabar ESPAD įgyvendinančių šalių.

Pagrindiniai su narkotikais susiję rodikliai

Rodiklis 1a

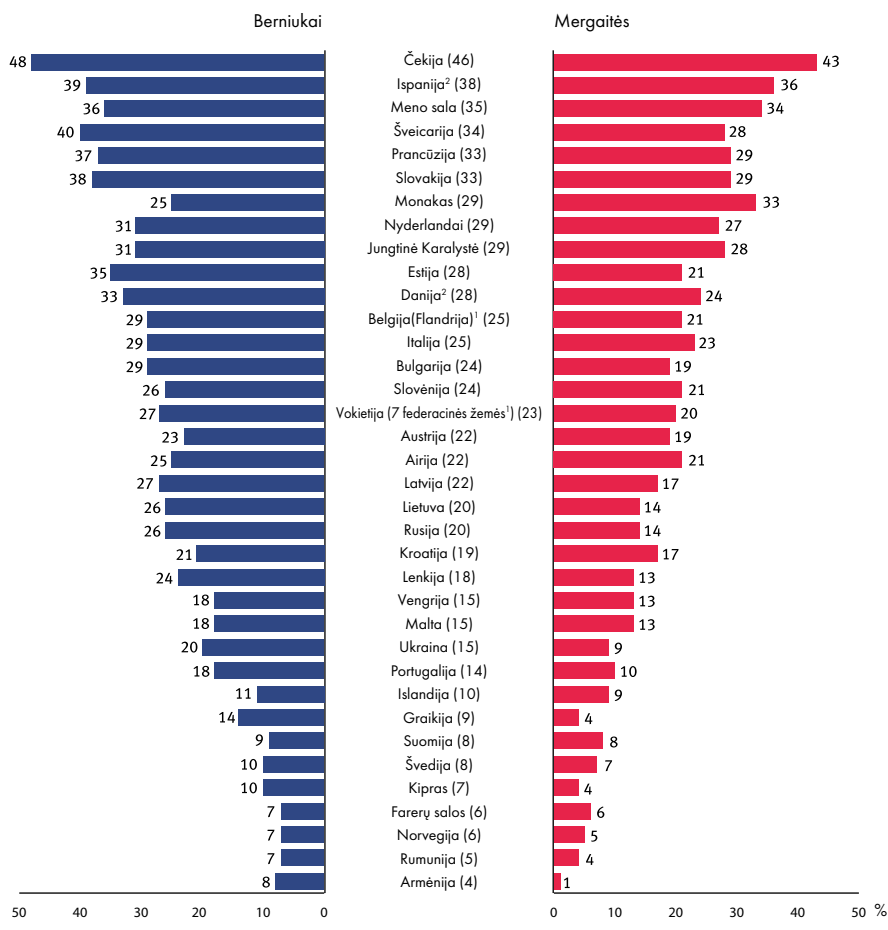
Kokių nors neteisėtų narkotikų vartojimas bent kartą gyvenime ^(a). Visi mokiniai. 2007 m. Procentais.

⁽¹⁾ Belgija ir Vokietija: ribota geografinė aprėptis.

⁽²⁾ Danija ir Ispanija: ribotas palyginamumas.

^(a) „Kokie nors neteisėti narkotikai“ apima kanapes, ekstazį, amfetaminą, LSD arba kitus haliucinogenus, kreką, kokainą arba heroiną.

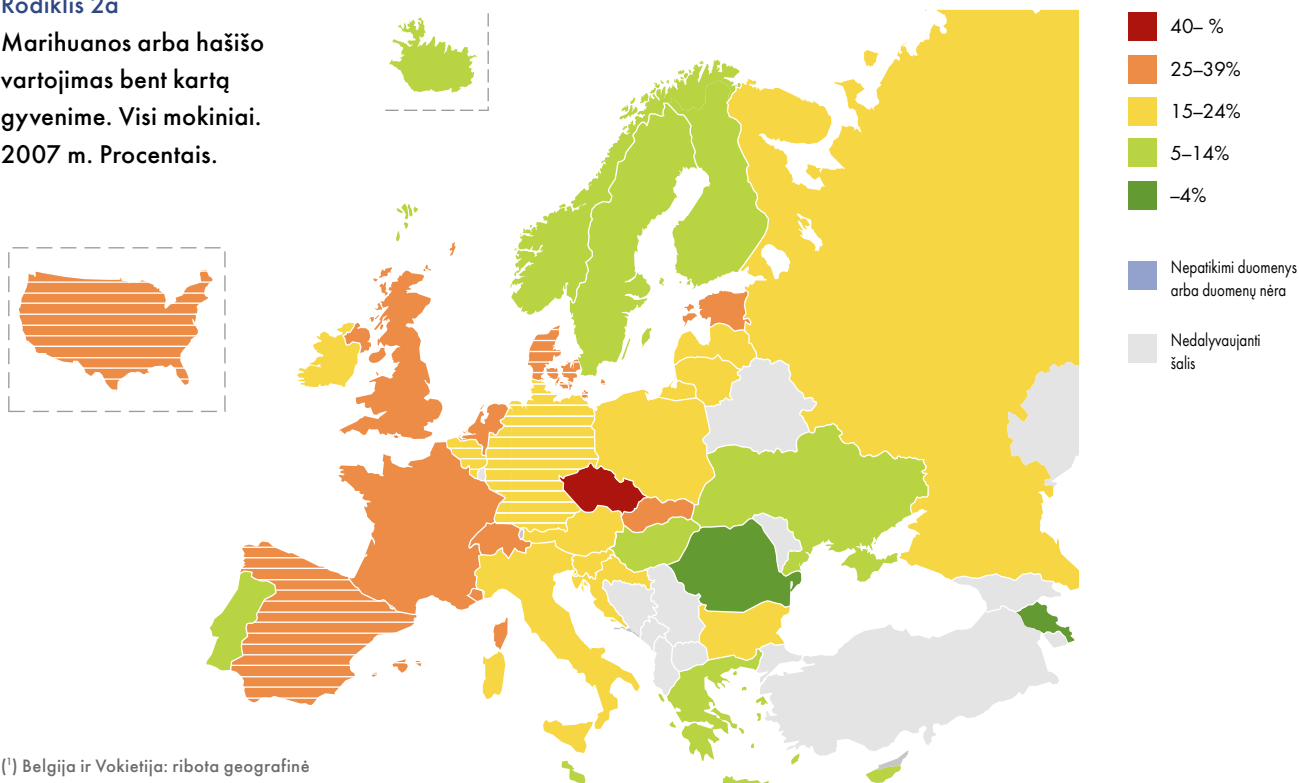

Rodiklis 1b

Kokių nors neteisėtų narkotikų vartojimas bent kartą gyvenime ^(a) pagal lytį. 2007 m. Procentais.

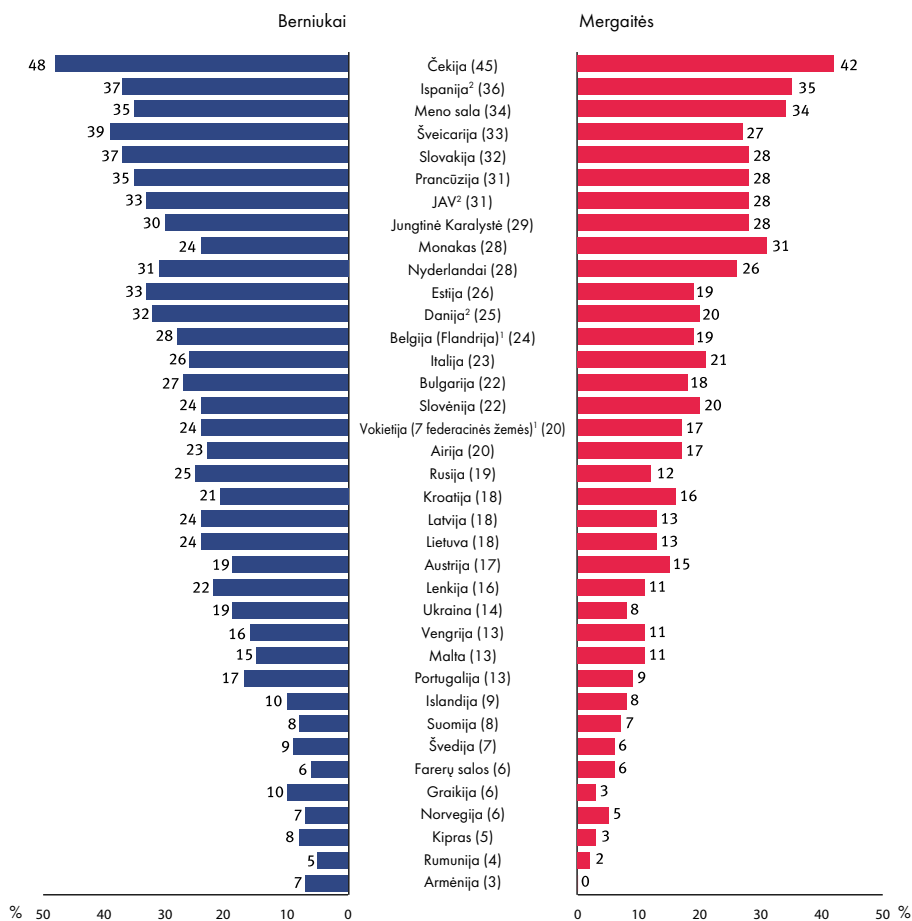
Rodiklis 2a

Marihuanos arba hašišo
vartojimas bent kartą
gyvenime. Visi mokiniai.
2007 m. Procentais.

(¹) Belgija ir Vokietija: ribota geografinė aprėptis.

(²) Danija, Ispanija ir JAV: ribotas palyginamumas.

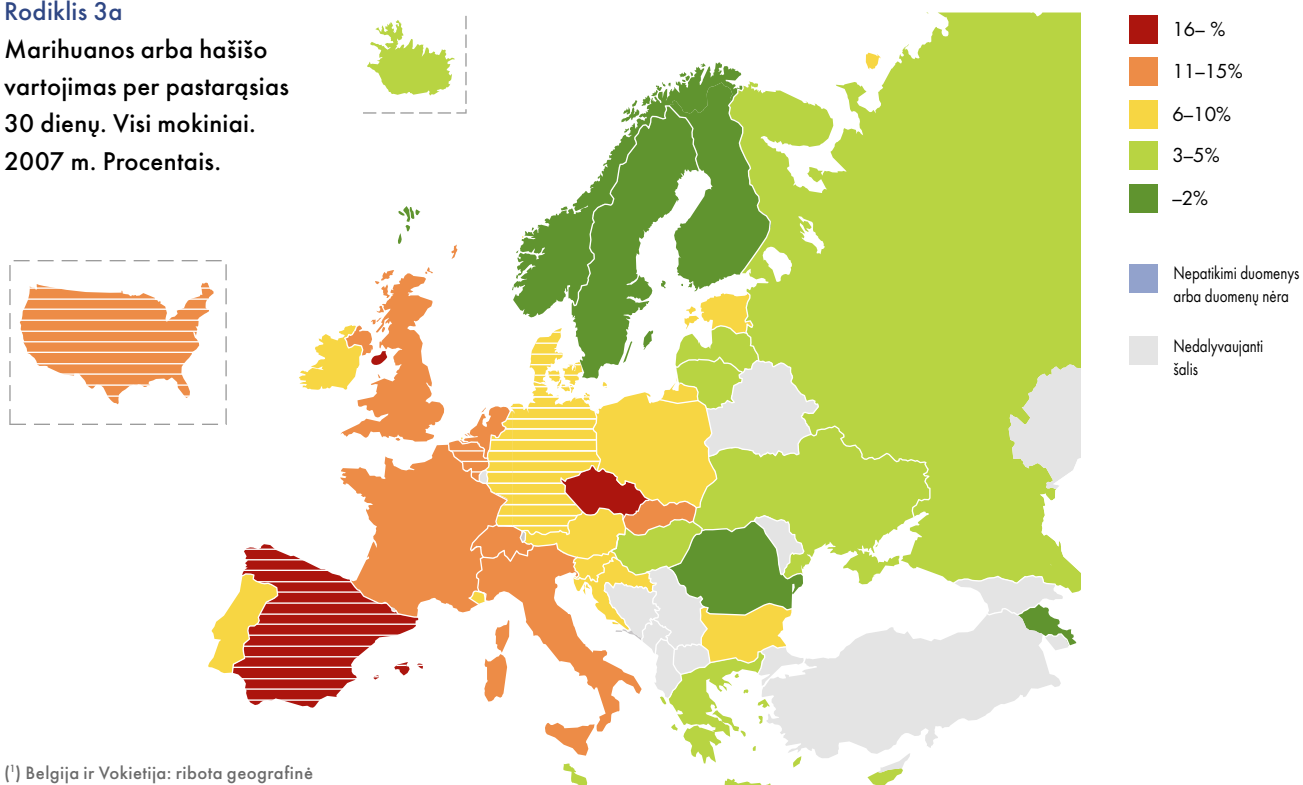

Rodiklis 2b

Marihuanos arba hašišo
vartojimas bent kartą gyvenime
pagal lytį. 2007 m. Procentais.

Rodiklis 3a

Marihuanos arba hašišo vartojimas per pastarąsias 30 dienų. Visi mokiniai. 2007 m. Procentais.

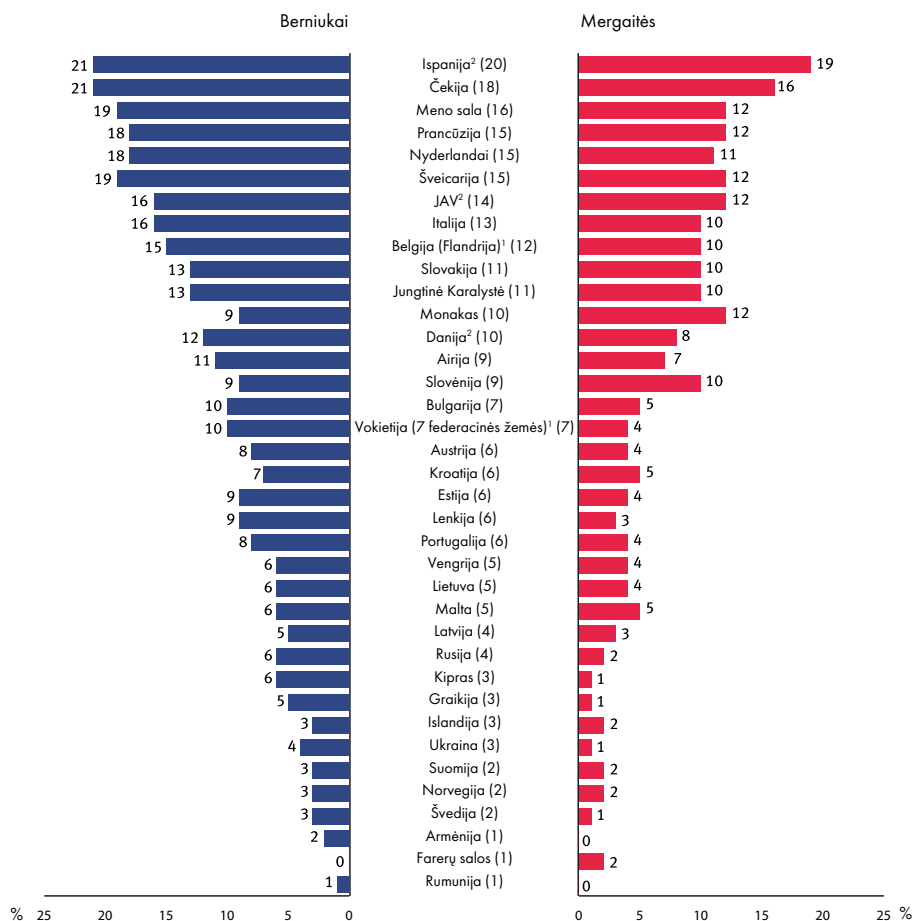

(¹) Belgija ir Vokietija: ribota geografinė aprėptis.

(²) Danija, Ispanija ir JAV: ribotas palyginamumas.

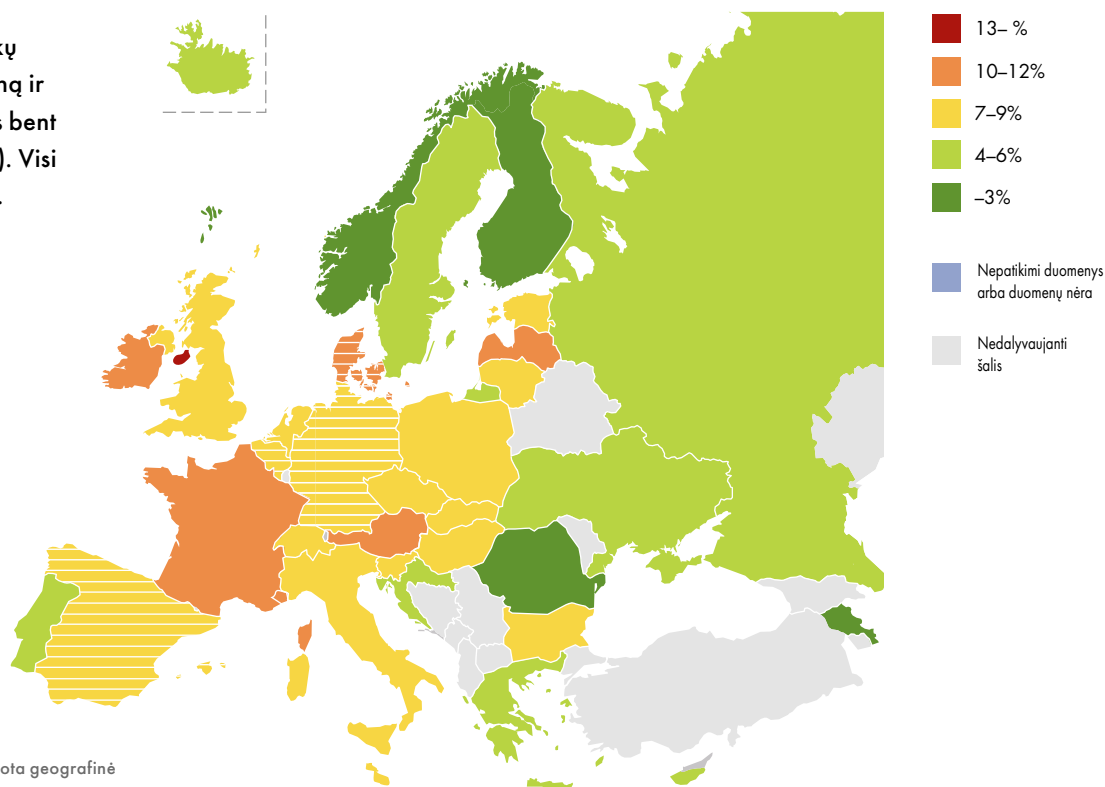
Rodiklis 3b

Marihuanos arba hašišo vartojimas per pastarąsias 30 dienų pagal lytį. 2007 m. Procentais.

Rodiklis 4a

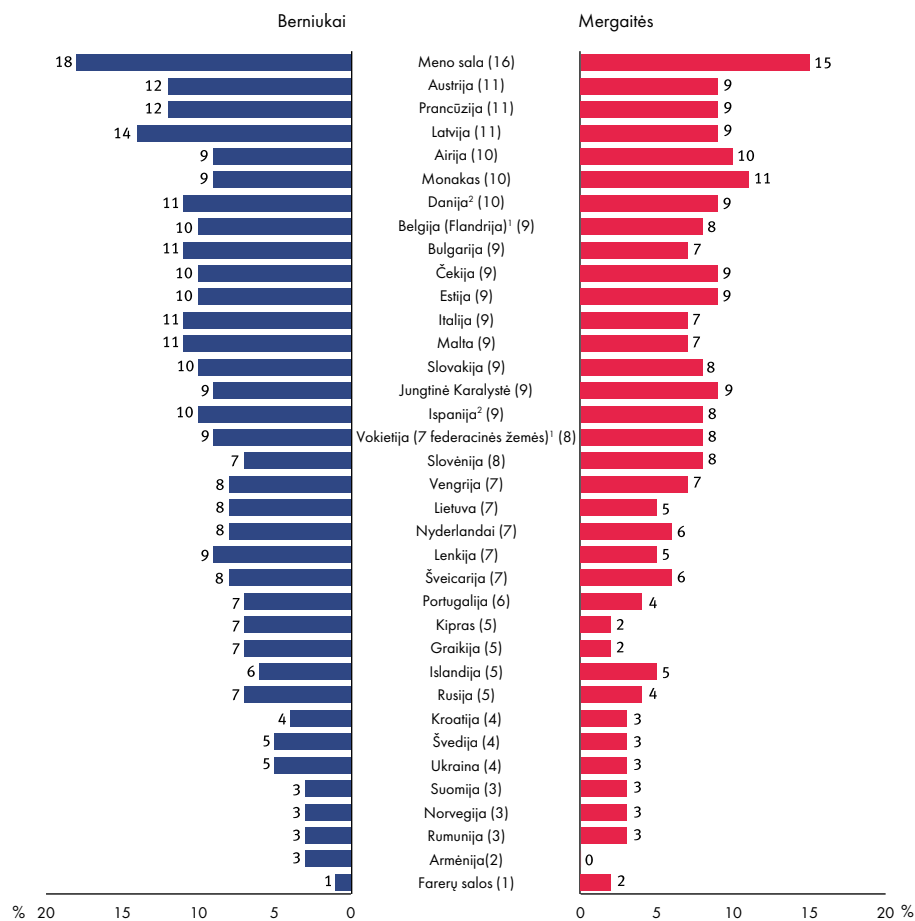
Neteisėtų narkotikų
(išskyrus marihuaną ir
hašišą) vartojimas bent
kartą gyvenime ^(a). Visi
mokiniai. 2007 m.
Procentais.

⁽¹⁾ Belgija ir Vokietija: ribota geografinė apėptis.

⁽²⁾ Danija ir Ispanija: ribotas palyginamumas.

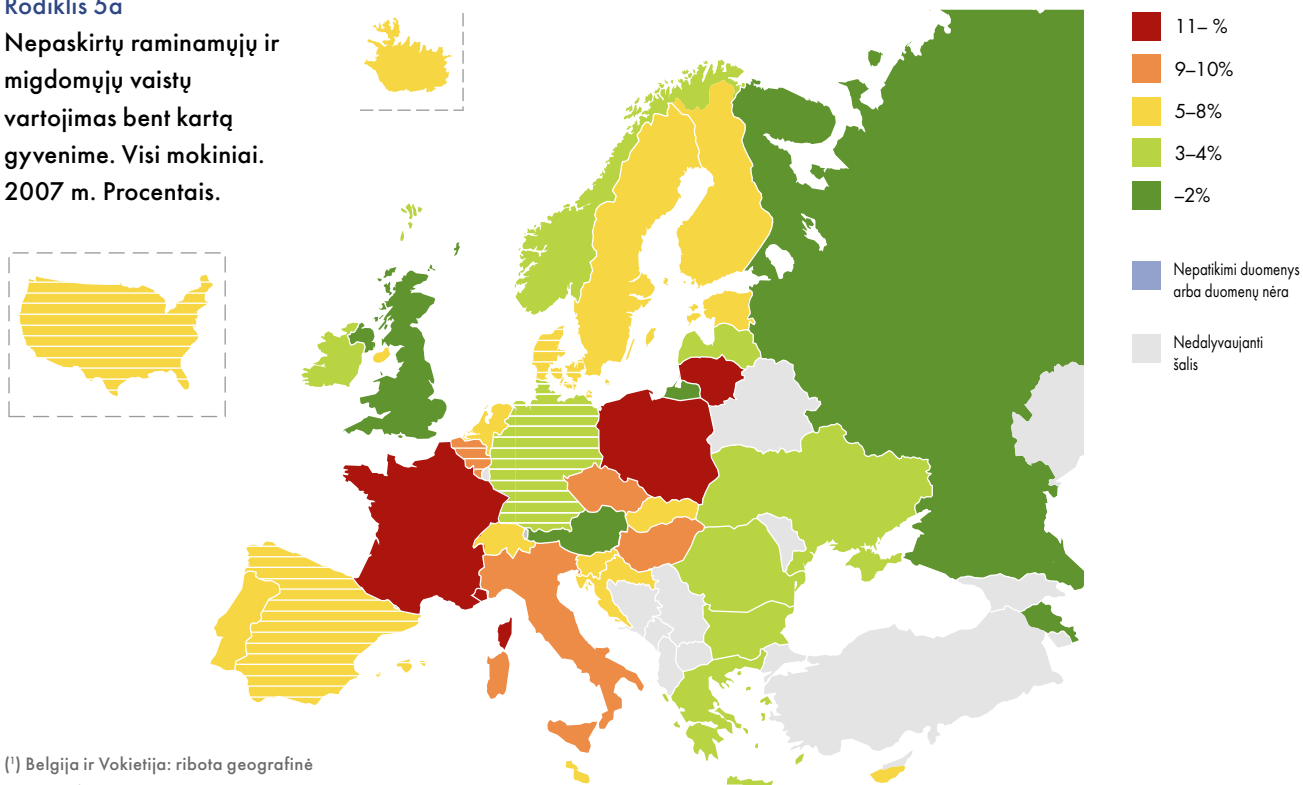
^(a) „Neteisėti narkotikai (išskyrus kanapes)“ apima ekstazį, amfetaminą, LSD arba kitus haliucinogenus, kreką, kokainą ir heroiną.

Rodiklis 4b

Neteisėtų narkotikų (išskyrus
marihuaną ir hašišą) vartojimas
bent kartą gyvenime pagal lytį.
2007 m. Procentais.

Rodiklis 5a

Nepaskirtų raminamųjų ir migdomųjų vaistų vartojimas bent kartą gyvenime. Visi mokiniai. 2007 m. Procentais.

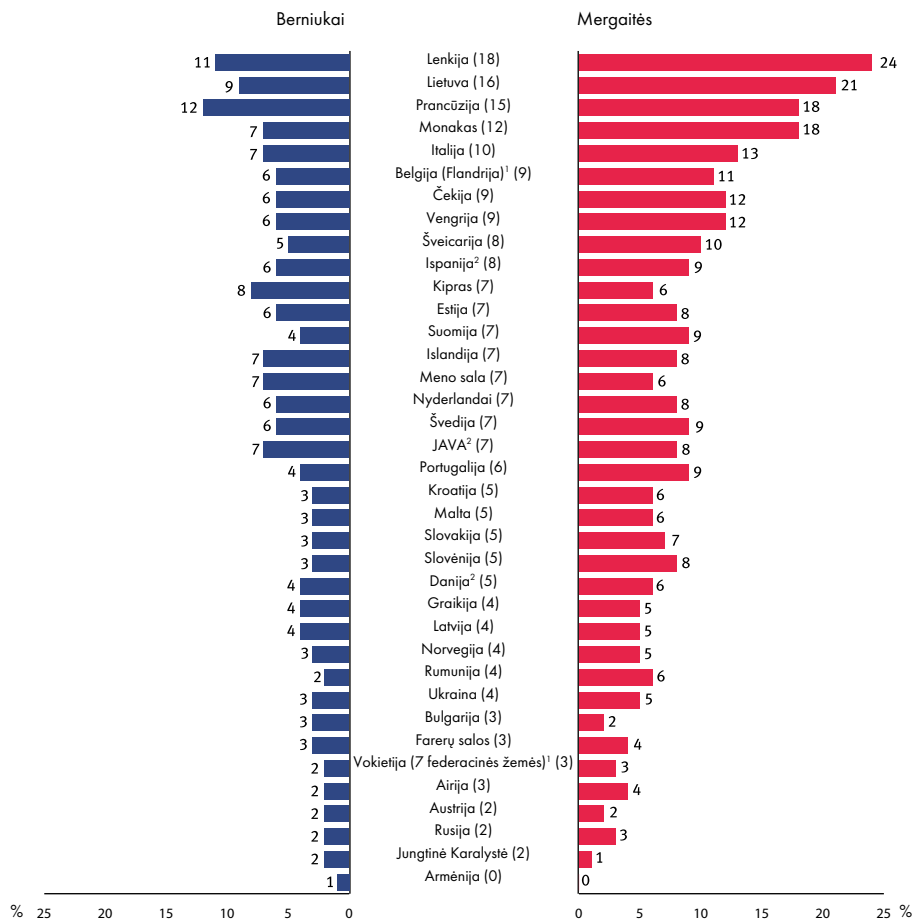

(¹) Belgija ir Vokietija: ribota geografinė aprėptis.

(²) Danija, Ispanija ir JAV: ribotas palyginamumas.

Rodiklis 5b

Nepaskirtų raminamųjų ir migdomųjų vaistų vartojimas bent kartą gyvenime pagal lytį. 2007 m. Procentais.

Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centras

Santrauka — 2007 m. ESPAD ataskaita

Liuksemburgas: Europos Bendrijų oficialiųjų leidinių biuras

2009 — 99 p. — 21 x 29,7 cm

ISBN 978-92-9168-364-2

Apie EMCDDA ir ESPAD

Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centras (EMCDDA) yra viena iš Europos Sąjungos decentralizuotų agentūrų. Agentūra buvo įsteigta 1993 metais, jos būstinė yra Lisabonoje. Ši agentūra yra pagrindinis išsamių duomenų apie narkotikus ir narkomaniją šaltinis Europoje.

EMCDDA renka, analizuoja ir platina faktinę, objektyvią, patikimą ir palyginamą informaciją apie narkotikus ir narkomaniją. Vykdydamas tokią veiklą, Centras pateikia faktais pagrįstą informaciją apie narkotikų reiškinį apžvalgą Europos lygmeniu.

Alkoholio ir kitų narkotikų vartojimo Europos mokyklose tyrimo projekte (ESPAD) bendradarbiauja daugiau negu keturiasdešimties Europos šalių nepriklausomos tyrimų grupės. Tai didžiausias tarptautinis paauglių vartojamų svaigalų tyrimo projektas pasaulyje.

ESPAD projektas atsirado 1993 m. Švedijos informacijos apie alkoholį ir kitus narkotikus tarybos (CAN) ir Europos Tarybos Pompidou grupės iniciatyva. Pirmas duomenų rinkimo etapas vykdytas 1995 m. 26 šalyse. 2007 m. ESPAD ataskaitoje pateikiami ketvirtojo tyrimo, kuris 2007 m. buvo atliktas 35 šalyse, rezultatai.

Ši daugiakalbė santrauka yra EMCDDA ir ESPAD rengėjų bendradarbiavimo rezultatas. Mūsų bendri tikslai yra suteikti kuo geresnes galimybes susipažinti su pagal ESPAD projektą parengta informacija ir įgytomis specialiomis žiniomis apie mokinių alkoholio ir kitų narkotikų vartojimą, pagerinti mokyklose vykdomų apklausų duomenų kokybę, palyginamumą ir galimybes su jais susipažinti.

Leidinių biuras
Publications.europa.eu

ISBN 978-92-9168-364-2

9 789291 683642